

OVRHA NA NOVČANOJ TRAŽBINI

Dr. sc. Hrvoje Markovinović *

UDK 347.952

336.722.3

Izvorni znanstveni rad

Položaj koji tražbine imaju u modernim sustavima građanskog prava čini ih dijelom imovine kojim subjekti odgovaraju za svoje obveze. Stoga je na tražbinama, pa tako i na novčanim tražbinama, moguće provesti ovrhu radi namirenja ovrhovoditeljeve novčane tražbine.

Institut ovrhe na novčanoj tražbini pobuđuje niz materijalnopravnih pitanja o kojima se u radu raspravlja. Polazi se od predmeta ovrhe i određenja novčanih tražbina koje to mogu biti. Posebna pažnja pritom se posvećuje budućim tražbinama, kao i učinku ranijih raspoložbi na mogućnost provedbe ovrhe. Razmatraju se nadalje i učinci pojedinih ovršnih radnji: pljenidbe te prijenosa radi naplate odnosno umjesto isplate. Uočavaju se određene unutarnje proturječnosti instituta te se, de lege ferenda, predlažu izmjene kojima bi se uočeni nedostaci mogli ukloniti.

Ključne riječi: ovrha, novčana tražbina, pljenidba, prijenos radi naplate, prijenos umjesto isplate

1. UVOD

Ovršni zakon¹ predviđa mogućnost da se ovrha radi naplate ovrhovoditeljeve novčane tražbine provede i na ovršenikovim novčanim tražbinama. Može se primijetiti kako u sustavu ovrhe radi naplate novčane tražbine ovrha na tom predmetu ima veliko praktično značenje. Više je tome razloga. U prvom redu sve veća važnost novčanih tražbina kao predmeta ovrhe proizlazi iz

* Dr. sc. Hrvoje Markovinović, viši asistent Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg maršala Tita 14, Zagreb

¹ Ovršni zakon (NN 57/96, 29/99, 42/00, 173/03, 194/03, 151/04, 88/05, u daljnjem tekstu OZ).

njihove rasprostranjenosti. Danas nije rijetkost da imovinu gospodarskih subjekata većim ili barem znatnim dijelom čine upravo novčane tražbine. Kako se zbog razvoja tržišta te intenziteta i brzine kojom se promet robom i uslugama odvija povećava udio tražbina u imovini nekog subjekta, tako se povećava i važnost tih tražbina kao predmeta ovrhe.

Drugi je razlog atraktivnosti ovrhe na novčanim tražbinama ovršenika u tome što je riječ o *novčanim* tražbinama koje su u tom smislu posebno pogodne za ovrhovoditeljevo namirenje. Namirenje, naime, nije povezano s procesom unovčavanja stvari na kojima ovršenik ima stvarna prava, već se ovrhovoditelj namiruje iz novca dobivenog u ispunjenju tražbine koja je predmet ovrhe.

Naposljetku, važnost instituta ovrhe na novčanoj tražbini ovršenika proizlazi i odatle što se pravila koja OZ sadržava o ovrsi na novčanoj tražbini ovršenika primjenjuju podredno i na odgovarajući način i u ovrsi na nekim posebnim ovršenikovim novčanim tražbinama na kojima je ovrha uređena zasebnim pravilima.²

Ovrha na novčanim tražbinama pobuđuje mnoga pitanja i procesnopravne i materijalnopravne naravi. Ovaj se rad, međutim, ograničava samo na razmatranje onih materijalnopravnih.

2. PREDMET OVRHE

Predmet ovrhe mogu biti novčane tražbine koje se nalaze u imovini ovršenika.³ Pritom nije odlučno iz koje pravne osnove tražbina potječe, tj. je li riječ o izvanugovornoj tražbini ili tražbini iz ugovora. Nije odlučno ni je li riječ o dospjelim ili nedospjelim tražbinama, uvjetnim ili bezuvjetnim, tražbinama iz jednostrano ili dvostranoobveznih poslova, a u potonjem slučaju, ni je li riječ o tražbini za koju je već ispunjena protučinidba ili se protučinidba još duguje. Konačno, nije odlučno ni glasi li tražbina na domaću ili na stranu valutu.⁴

² Tako, primjerice, u ovrsi na novčanoj tražbini po računu kod banke. Čl. 184. OZ.

³ Tako i Rechberger, W. H., Oberhammer, P., *Exekutionsrecht*, 3. izd., Wien, 2002., str. 164.

⁴ Nijedna od navedenih okolnosti nije prepreka određivanju ovrhe na novčanoj tražbini koja pripada ovršeniku, ali nije isključeno da neka od tih okolnosti ne spriječi ovrhovoditelja da se u ovršnom postupku iz zaplijenjene tražbine doista i namiri. Tako, primjerice, ako je riječ o tražbini koja ovisi o ispunjenju odgovnog uvjeta, ovrhovoditelj će se uspjeti namiriti samo ako se uvjet ispuni.

Prema odredbi čl. 4. st. 5. OZ, predmet ovrhe ne mogu biti tražbine na osnovi poreza i drugih pristojbi. U osnovnim odredbama OZ ne sadržava druga ograničenja koja bi se izrijekom ticala ovrhe na tražbinama ovršenika. Upitno je, međutim, odnosi li se ograničenje iz čl. 4. st. 4. OZ - prema kojem predmet ovrhe ne mogu biti *stvari* izvan prometa - ujedno i na tražbine. Moglo bi se tvrditi kako je opće načelo ovršnog prava da se ovrha radi naplate ovrhovoditeljeve novčane tražbine može provesti samo na onim predmetima ovrhe koji su podobni za unovčenje, tj. koji su u pravnom prometu.⁵ U tom slučaju za određenje kruga tražbina koje potencijalno mogu biti predmetom ovrhe bile bi, pored odredbi OZ-a, relevantne i odredbe cesijskog prava, prvenstveno odredba čl. 80. st. 1. ZOO kojom se uređuje pitanje koje su tražbine prenosive.⁶

Međutim, pomnija analiza instituta ovrhe na novčanoj tražbini ovršenika navodi na zaključak da izostavljanje tražbina u odredbi čl. 4. st. 4. OZ nije slučajni propust. Naime, način na koji je ovrha na novčanim tražbinama uređena dopušta da se ona provede i na tražbinama ovršenika koje nisu u pravnom prometu.

Valja pojasniti. Ovrha na novčanoj tražbini provodi se pljenidbom i nastavnim prijenosom tražbine. Prijenos može biti radi naplate odnosno umjesto isplate.⁷ Koja će se vrsta prijenosa odrediti u ovršnom postupku, ovisi ponajprije o ovrhovoditeljevu izboru, ali i o tome namiruje li se pored ovrhovoditelja još netko na tražbini. Može se, pritom, reći da je prijenos radi naplate prvenstveni način ovrhovoditeljeva namirenja.⁸ Posebnost ovrhe koja se provodi prijenosom radi naplate ogleda se u tome što tražbina u okviru ovršnog

⁵ U tom smislu, premda ne razmatrajući konkretno pitanje, Triva, S., *Sudsko izvršno pravo*, Opći dio, 2. izd., Zagreb, 1984., str. 168.

⁶ Prema toj odredbi prenosive tražbine određene su negativno. Mogu se prenijeti sve osim onih čiji je prijenos zabranjen zakonom ili su strogo osobne naravi ili se po svojoj naravi protive prenošenju na drugoga. O neprenosivim tražbinama vidi više: Markovinović, H., *Ugovor o cesiji*, Zagreb, 2005., str. 79 i dalje.

⁷ Prijenos radi naplate uređen je odredbama čl. 165. - 170. OZ, a prijenos umjesto isplate čl. 171. OZ.

⁸ Na takav zaključak upućuje okolnost da se u praksi gotovo beziznimno postavlja zahtjev za prijenosom radi naplate, ali i to što u određenim slučajevima OZ predviđa da je ovrhu moguće provesti jedino tom vrstom prijenosa. Tako, primjerice, prijenos umjesto isplate nije moguć ako u ovršnom postupku sudjeluje više ovrhovoditelja odnosno više drugih vjerovnika koji se namiruju iz tražbine (čl. 171. st. 4. OZ).

postupka ne izlazi iz imovine ovršenika i ne prelazi ni u ovrhovoditeljevu imovinu ni u imovinu bilo koje druge osobe koja sudjeluje u ovršnom postupku.⁹ Stoga eventualna neprenosivost tražbine po pravilima cesijskog prava nije prepreka za provedbu ovrhe prijenosom radi naplate. Ona to jest samo ako ovrhovoditelj zahtijeva da se ovrha provede prijenosom umjesto isplate.¹⁰

Predmet ovrhe mogu biti samo one novčane tražbine koje pripadaju ovršeniku.¹¹ Ne pripada li tražbina ovršeniku, rješenje o ovrsi neće proizvesti namjeravane pravne učinke odnosno neće dovesti do pljenidbe tražbine.¹² Mjerodavan je, pritom, trenutak pljenidbe. Ne pripada li u tom trenutku

⁹ Vidi više *infra ad* 3.3.

¹⁰ U tom smislu za njemačko pravo Stöber, u: Zöller Zivilprozeßordnung, 21. izd., Köln, 1999., str. 2040 (dalje: Autor/Zöller).

Prijenos umjesto isplate ne bi se, stoga, mogao odrediti na tražbinama prijenos kojih je zabranjen zakonom, na onima koje su strogo osobne naravi te na onima koje se po svojoj naravi protive prenošenju na drugoga. Kako je, međutim, predmet ovrhe novčana tražbina, neće se raditi o strogo osobnim tražbinama, a u pravilu ni o onima koje se po svojoj naravi protive prijenosu na drugog. Zapreka ovrsi stoga će biti samo zakonska zabrana prijenosa.

Iznimno, novčane tražbine mogu se po svojoj naravi protiviti prijenosu na drugog. Tako, primjerice, tražbinu s osnove uplate temeljnog kapitala u društvo nije moguće zbog njezine naravi prenijeti na drugoga, osim ako se za nju ne dobije protuvrijednost koja odgovara nominalnom iznosu tražbine. Međutim, kako je u hrvatskom ovršnom pravu prijenos umjesto isplate moguć samo po nominalnoj vrijednosti tražbine, i te je tražbine moguće prenijeti umjesto isplate.

¹¹ U pravilu će predmet ovrhe biti ovršenikove tražbine koje su usmjerene prema trećemu, tj. prema ovršenikovu dužniku. Međutim, nije isključeno da se u ovršnom postupku zahvate i tražbine koje ovršenik ima prema samom ovrhovoditelju. Tako za austrijsko pravo: Holzhammer, R., Österreichisches Zwangswollstreckungsrecht, 4. izd., Wien, New York, 1993., str. 293; Rechberger, W. H., Oberhammer, P., o. c. u bilj. 3, str. 164.

Ovrha na ovršenikovim tražbinama prema ovrhovoditelju bit će u praksi rijedak slučaj rezerviran samo za slučajeve kad ovrhovoditelj iz nekog razloga ne može prebiti svoju tražbinu koju ima prema ovršeniku s tražbinom koju ovaj ima prema njemu. Primjerice, može se raditi o tome da je mogućnost prijetoja isključena sporazumom ugovornih strana (*pactum de non compensando*), ali i da je to posljedica zakonske zabrane prijetoja. O potonjem je, primjerice, riječ u slučaju iz čl. 94. Zakona o radu (NN 38/95, 54/95, 65/95, 17/01, 82/01, 114/03, 142/03 i 137/04 - pročišćeni tekst).

¹² U tom smislu i Stöber/Zöller, o. c. u bilj. 10, str. 2041, Hartmann u: Baumbach, A., Lauterbach, W., Albers, J., Hartmann, P., Zivilprozeßordnung, 56. izd., München 1998, str. 1957 (dalje: Autor/Baumbach i dr.).

Iznimka su jedino tzv. buduće tražbine. O tome više *infra*.

tražbina ovršeniku, do pljenidbe neće doći ni ako tražbina na koju se odnosi rješenje o ovrsi bude naknadno prenesena ovršeniku.¹³

Za uspjeh pljenidbe nije odlučno ni je li tražbina pripadala ovršeniku, ali ju je prije pljenidbe prenio na drugoga. Prenese li ovršenik tražbinu prije pljenidbe na drugoga, tražbina mu više ne pripada i ne mogu je više zahvaćati ovršenikovi vjerovnici. Ako dužnik zna da je ovršenik prije pljenidbe tražbinu prenio drugome, može i mora istaknuti ovrhovoditelju prigovor nedostatka legitimacije. Podmiri li dužnik tražbinu ovrhovoditelju, premda zna da je tražbina prije cedirana drugome, bit će je dužan još jednom podmiriti cesionaru.¹⁴

Ni dužnikovo neznanje za prijašnje raspolaganje tražbinom ne utječe na mogućnost pljenidbe tražbine u ovršnom postupku. Naime, dužnikovo saznanje za prijenos nije konstitutivni element cesije.¹⁵ Stoga, rješenje o ovrsi ne dovodi do pljenidbe i zasnivanja založnog prava u korist ovrhovoditelja čak ni ako ovršenikovu dužniku stigne prije notifikacije odnosno prije nego što je dužnik saznao za cesiju.

Nema li dužnik saznanja o prijašnjoj cesiji, rješenje o ovrsi, međutim, nije bez ikakva učinka. Njime se u odnosu naspram savjesnog dužnika stvara pravni privid da je tražbina zaplijenjena, pa ovršenikov dužnik može, za vrijeme dok je savjestan, tražbinu ispuniti postupajući onako kako se to od njega zahtijeva u ovrsi. Takvo ispunjenje ima za dužnika oslobađajući učinak. Time se, međutim, ne utječe na položaj pravog vjerovnika tražbine kome je ona prenesena prije pljenidbe i koji zbog isplate stječe kondikcijski zahtjev protiv onog tko se takvim ispunjenjem "obogatio".¹⁶

¹³ Tako i Stöber/Zöller, o. c. u bilj. 10, str. 2041.

¹⁴ Arg. ex čl. 82. st. 2. ZOO.

¹⁵ U tom slučaju ne dolazi do odgovarajuće primjene odredbe čl. 83. ZOO. Ta odredba rješava pitanje konkurencije dviju ili više cedentovih raspoložbi istom tražbinom, a u navedenom slučaju riječ je o konkurenciji njegove raspoložbe i zadiranja ovrhovoditelja u pravo koje ulazi u imovinu treće osobe. O višestrukom raspolaganju istom tražbinom i kritici rješenja usvojenog u hrvatskom pravu vidi više: Markovinović, H., o. c. u bilj. 6, str. 129 i dalje.

¹⁶ Određenje pasivno legitimiranog složeno je i ovisi o nizu čimbenika. To u prvom redu ovisi o tome je li dužnik podmirio tražbinu u fazi pljenidbe ili u fazi prijenosa te o kojoj se vrsti prijenosa radilo. Čini se da bi valjalo smatrati da je u slučaju da do ispunjenja dođe u fazi pljenidbe odnosno u slučaju da je tražbina prenesena radi naplate, pasivno legitimiran ovršenik, a u slučaju da je tražbina prenesena umjesto isplate, to je ovrhovoditelj.

Razlika proizlazi iz različitog položaja ovrhovoditelja u svakom od tih slučajeva. O tome vidi više *infra ad* 3.

Posebno je pitanje, međutim, kako treba postupiti ovršenikov dužnik koji dozna za prijašnju cesiju nakon što mu se dostavi rješenje o ovrsci, a prije nego li je ispunio svoju obvezu. Može se zaključiti da bi dužnik valjano mogao uskratiti ispunjenje u skladu s rješenjem o ovrsci i tražbinu ispuniti cesionaru. Ovrhovoditelju koji tražbinu pokuša prisilno ostvariti dužnik bi mogao isticati da tražbina više ne pripada ovršeniku. Međutim, ne postoje li očiti dokazi kojima se može jasno utvrditi da je tražbinom doista ranije raspolagano, cesusu (dužniku) se mora priznati pravo da tražbinu podmiri u sudski polog u korist onog kome ona pripada.¹⁷ Naime, neformalnost cesije otvara mogućnost da cedent i cesionar naknadno stvore privid da je tražbina cedirana prije nego što je zahvaćena u ovršnom postupku te da u tom smislu obavijeste cesusa. Niz okolnosti, pritom, predstavlja dovoljnu osnovu za sumnju u istinitost tvrdnje da je cesija prethodila pljenidbi.¹⁸ Ispuni li ovršenikov dužnik (cesus) tražbinu u sudski polog, cesionar i ovrhovoditelj u parnici će utvrđivati kome pripada tražbina odnosno tko ima pravo na ono što je položeno kod suda.

Pripada li tražbina nekom drugom, a ne ovršeniku, tome treba priznati pravo da se u ovršnom postupku suprotstavi provedbi ovrhe izlučnim prigovorom odnosno izlučnom tužbom.¹⁹ Prigovor odnosno tužba opravdani su onda kad bi ispunjenje ovršenikova dužnika u okviru ovršnog postupka dovelo do prestanka tražbine s pozivom na pravila cesijskog prava o ispunjenju nevjerovniku.²⁰ Pravo na podnošenje izlučnog prigovora odnosno izlučne tužbe,

¹⁷ Jasnim dokazom valjalo bi, primjerice, smatrati ugovor o cesiji na kojem je ovjeren potpis cedenta, a koji je sklopljen prije nego što je ovršenikovu dužniku dostavljeno rješenje o ovrsci, ili ispravu koja je prije pljenidbe izdana cesionaru u skladu s odredbom čl. 85. st. 3. ZOO.

Sudski polog u ovom slučaju nije sudski odnosno javnobilježnički polog iz čl. 164. OZ. Riječ je o polaganju sudu u smislu odredbi čl. 186. ZOO jer je neizvjesno tko je vjerovnik tražbine.

¹⁸ Sumnju izaziva okolnost što rješenje o ovrsci prethodi notifikaciji, zatim što ni cedent ni cesionar nisu odmah po cesiji o prijenosu obavijestili cesusa (što bi po redovitom tijeku stvari trebalo očekivati) te što cesionar ne raspolaže ispravom kojom može sa sigurnošću dokazati kad mu je tražbina cedirana, a takvu mu je ispravu cedent dužan izdati na njegov zahtjev (na temelju odredbe čl. 85. st. 3. ZOO).

¹⁹ Izlučni ili ekscisorni prigovor uređen je čl. 55. OZ, a izlučna ili ekscisorna tužba čl. 56. OZ.

²⁰ Ako ne dolazi do primjene pravila o oslobođenju od obveze ispunjenjem prividnom vjerovniku, tražbina trećega nije ugrožena ovrhom. Sve ako ovršenikov dužnik i ispunio obvezu u skladu s rješenjem o ovrsci, morat će tražbinu još jednom ispuniti pravom vje-

pored cesionaru na kojeg je tražbina prenesena prije pljenidbe, valja priznati i komitentu, ako ovrhu provode komisionarovi vjerovnici i pritom zahvate tražbinu koju je komisionar u skladu s ugovorom o komisiji trebao prenijeti komitentu.²¹

Pokrene li se za trajanja ovršnog postupka izlučna parnica, dužnik bi imao opravdanje podmiriti tražbinu u sudski polog u korist onog koji uspije s parnicom. Mogućnost da obvezu ispuni pogrešnoj osobi te da je potom mora još jednom ispuniti onome za koga se utvrdi da je pravi vjerovnik, razlog su da se oslobodi obveze polaganjem u sudski polog.

Iznimka od pravila da predmet ovrhe mogu biti samo one novčane tražbine koje u trenutku pljenidbe pripadaju ovršeniku jest mogućnost pljenidbe budućih tražbina. Naime, pravila cesijskog prava prihvatila su da se pod određenim pretpostavkama unaprijed cediraju i buduće tražbine.²² Pitanje koje se u ovršnom pravu postavlja jest mogu li se po uzoru na cesiju budućih tražbina takve tražbine i plijeniti.

Po prirodi stvari, nije moguće plijeniti svaku onu buduću tražbinu prijenos koje je moguć cesijom. Kako se tražbine plijene dostavom rješenja o ovrsi ovršenikovu dužniku, u obzir za pljenidbu mogu doći samo one buduće tražbine kod kojih je u trenutku donošenja rješenja o ovrsi poznat budući dužnik.²³ Međutim, u ovršnopravnoj literaturi često se niječe mogućnost čak

rovniku. Tako, primjerice, ako je notificiran o cesiji prije primitka rješenja o ovrsi, ali propusti ovrhovoditelju istaknuti prigovor da tražbina u trenutku pljenidbe nije pripadala ovršeniku.

²¹ *Arg. ex* čl. 801. st. 2. ZOO. Tako za njemačko pravo i: Herget/Zöller, o. c. u bilj. 10, str. 1876.

²² Pritom nije nužno da u trenutku cesije već postoji pravni temelj tražbine, već je dovoljno da se budući nastanak tražbine čini izvjesnim. Nije potrebno ni da se prilikom cesije tražbina u potpunosti odredi, pa ni da se točno odredi osoba dužnika. Dovoljno je prilikom cesije utvrditi kriterije prema kojima se poslije može sa sigurnošću odrediti na koju (ili koje) tražbine se cesija odnosi. Cedira li se buduća tražbina, ona na cesionara prelazi tek u trenutku nastanka (i pod pretpostavkom da uopće u budućnosti nastane), a do tog trenutka cedent gubi ovlast njome raspolagati. U pogledu dužnika primjenjuju se sva zaštitna pravila cesijskog prava, a posebice ona o notifikaciji. O cesiji budućih tražbina vidi više: Roth, A., u: *Münchener Kommentar BGB, Schuldrecht, Allgemeiner Teil*, Bd. 2a, §§ 241- 432, 4. izd., München, 2003., str. 2522 i dalje (dalje: Autor/Münchener).

²³ Tako, primjerice, nije moguće zaplijeniti tražbine koje ovršenik stekne prodajući proizvode koji su proizvedeni u jednom od njegovih pogona, dok bi bila valjana cesija u kojoj bi se tako odredilo tražbine koje se prenose na cesionara.

i tako ograničene pljenidbe budućih tražbina. Pritom se zagovara stajalište da je moguća pljenidba samo onih budućih tražbina koje tek imaju nastati u okviru nekog pravnog odnosa koji već postoji između ovršenika i njegova dužnika.²⁴ Argumentacija, ako se uopće daje, polazi od toga da buduće tražbine nisu dio ovršenikove imovine, već tek njegova buduća imovina, a da se ovrha može provesti samo na ovršenikovoj imovini.²⁵ Dodaje se i da se pljenidbom ovršenikovih budućih tražbina narušava načelo stečajnog prava *par condicio creditorum*.²⁶

U domaćoj pravnoj književnosti to se pitanje posebno ne raspravlja.²⁷ Međutim, čini se da ne bi smjelo biti sporno kako je stajalište zakonodavca da nema zapreke da se plijene one buduće tražbine koje tek imaju nastati iz trajnog odnosa koji već postoji između ovršenika i njegova dužnika.²⁸ Sporno može biti samo mogu li se plijeniti one buduće tražbine kod kojih u trenutku donošenja rješenja o ovrsci ne postoji pravni temelj nastanka tražbine.

Valja smatrati da i takve buduće tražbine mogu biti predmet ovršnog postupka pod pretpostavkom da je u trenutku donošenja rješenja o ovrsci moguće odrediti njihov pravni temelj (premda on u tom trenutku ne mora postojati) te ako je moguće odrediti osobu ovršenikova dužnika.²⁹

²⁴ Tako: Holzhammer, R., o. c. u bilj. 11, str. 296. s pozivom na austrijsku sudsku praksu; Rechberger, W. H., Oberhammer, P., o. c. u bilj. 3, str. 164. Kod navedenih autora, međutim, izostaje argumentacija stajališta da ostale buduće tražbine nisu pljenjive.

²⁵ Honsell, H, Anmerkung zu BGH Urteil v. 29.3.2001. - IX ZR 34/00 (OLG Hamm), JZ 22/2001, str. 1140-1144., str. 1143.

²⁶ *Ibid.*

²⁷ Čini se da Triva, premda ne obrazlažuci, niječe mogućnost pljenidbe budućih tražbina. Takav zaključak proizlazi iz stajališta da predmet izvršenja mogu biti dužnikova prava i kad nisu dospjela ili su uvjetna, ali to ne mogu biti buduća prava, pravne nade i očekivana dobit. Tako: Triva, S., o. c. u bilj. 5, str. 168.

²⁸ Naposljetku, već sam OZ predviđa mogućnost da se provede ovrha na plaći i drugim stalnim novčanim primanjima, pri čemu se rješenjem o ovrsci mogu zahvatiti i buduća stalna primanja odnosno plaća, sve do potpunog namirenja ovrhovoditelja (čl. 172. i dalje OZ.). Također, i odredbe o ovrsci na tražbini po računu kod banke i druge pravne osobe koja obavlja poslove platnog prometa, odnosno odredbe o ovrsci na novčanoj tražbini pravne osobe po računu kod banke u sebi uključuju pljenidbu buduće saldo tražbine, u slučaju da saldo tražbina po računu ovršenika u trenutku dostave rješenja o ovrsci nije dostatna za podmirenje ovrhovoditelja. (Čl. 180. te čl. 206. i 211. OZ.)

²⁹ U tome ujedno valja vidjeti opće kriterije za pljenidbu budućih tražbina. Tako postavljene kriteriji dovode do toga da se u praksi najčešće mogu plijeniti one buduće tražbine koje će tek nastati u okviru nekog trajnog odnosa koji već postoji između ovršenika i

Shvaćanja koja niječu mogućnost pljenidbe budućih tražbina, kao i njima u prilog dana obrazloženja, valja otkloniti jer ne odgovaraju potrebama suvremenog pravnog prometa. Mogućnost pljenidbe budućih tražbina, premda uz neka ograničenja, nužna je s obzirom na prihvaćenu mogućnost prijenosa budućih tražbina cesijom. Bez mogućnosti pljenidbe budućih tražbina ovršenikovi vjerovnici ne bi se mogli suprotstaviti ovršenikovim raspoložbama koje bi mogao poduzimati s namjerom da osujeti svoje vjerovnike u namirenju na tražbinama za koje izvjesno zna da će u (skoroj) budućnosti nastati. Pritom zahvaćanje budućih tražbina u ovršnom postupku nije u suprotnosti sa stajalištem da je predmet ovrhe samo imovina ovršenika, jer se rješenjem o ovrsi učinci pljenidbe ostvaruju tek kad (i ako) tražbina u budućnosti nastane i postane dijelom ovršenikove imovine. Po uzoru na prijenos budućih tražbina cesijom, do nastanka tražbine učinak rješenja o ovrsi bio bi ograničen na to da ovršeniku oduzme ovlast da raspolaže budućom tražbinom te da na taj način osujeti ovrhovoditelja u namirenju. Sistemski opravdanim ne čini se ni argument da se pljenidbom budućih tražbina narušava načelo jednakog položaja vjerovnika. Naime, položaj ostalih vjerovnika ne narušava se pljenidbom budućih tražbina ništa više nego što na njihov položaj utječe pljenidba tražbina iz trajnog odnosa koji već postoji između ovršenika i njegova dužnika a u okviru kojeg tražbina tek treba nastati. Ako se dopušta pljenidba tih tražbina i prije nego što nastanu, nema razloga da se ne dopusti i pljenidba i drugih tražbina prije nego što nastanu, samo ako ih se može u trenutku donošenja rješenja o ovrsi u dovoljnoj mjeri identificirati.

Naposljetku, pri razmatranju novčanih tražbina ovršenika koje su podobne biti predmetom ovrhe potrebno je osvrnuti se na tražbine koje su sukladno odredbama OZ-a izuzete od ovrhe odnosno u pogledu kojih su propisana ograničenja u pogledu mogućnosti provedbe ovrhe.

Od ovrhe su izuzeta:

1. primanja po osnovi zakonskoga uzdržavanja, naknade štete nastale zbog narušenja zdravlja ili smanjenja odnosno gubitka radne sposobnosti i naknade štete za izgubljeno uzdržavanje zbog smrti davatelja uzdržavanja,

dužnika, ali i neke tražbine koje nisu vezane uz trajni odnos između tih osoba. Primjerice, bilo bi moguće u ovršnom postupku zahvatiti tražbinu iz ugovora koji će nastati prihvatom ponude koju je ovršenik stavio svome dužniku, čak i prije nego što dužnik izjavi prihat. Ta je tražbina određiva i po pravnom temelju, i po osobi dužnika, a i po svim drugim elementima (visini, dospijeću i sl.). Za njezin nastanak nedostaje samo prihvat dužnika.

2. primanja po osnovi naknade zbog tjelesnoga oštećenja prema propisima o invalidskom osiguranju,
3. primanja po osnovi socijalne skrbi,
4. primanja po osnovi privremene nezaposlenosti,
5. primanja po osnovi dječjega doplatka,
6. primanja po osnovi stipendije i pomoći učenicima i studentima,
7. primanja vojnika i studenata vojnih škola,
8. naknada za rad osuđenika, osim za tražbine po osnovi zakonskoga uzdržavanja te za tražbine naknade štete prouzročene kaznenim djelom osuđenika,
9. primanja po osnovi odličja i priznanja.³⁰

Premda se o tome izričito ne govori, iz navedene odredbe čl. 148. OZ jasno proizlazi da je riječ o izuzeću koje vrijedi samo u pogledu tražbina koje pripadaju ovršeniku fizičkoj osobi. Novčane tražbine ovršenika pravne osobe nisu izuzete od ovrhe.

Ograničenja u pogledu mogućnosti provedbe ovrhe za tražbine ovršenika fizičke osobe propisana su odredbom čl. 149. OZ. Njome se predviđa da je ovrha na plaći, naknadi umjesto plaće, naknadi za skraćeno radno vrijeme, naknadi zbog umanjenja plaće, mirovini, moguća samo u ograničenom opsegu.³¹ Ograničenja postoje i ako se ovrha provodi na primanju invalida po osnovi novčane naknade za tjelesno oštećenje i doplatak za tuđu pomoć i njegu,³² na primanju po osnovi ugovora o doživotnom uzdržavanju i doživotnoj renti te na primanju po osnovi ugovora o osiguranju života.³³ Ograničenja su predviđena i za ovrhu na tražbinama koje pripadaju određenim pravnim osobama. Tako se ovrha na novčanim sredstvima na računu države, općina,

³⁰ Čl. 148. OZ.

³¹ Opseg ovrhe ovisi o tražbini koja se namiruje u ovršnom postupku. Provodi li se ovrha radi naplate tražbine po osnovi zakonskog uzdržavanja, naknade štete nastale zbog narušenja zdravlja ili smanjenja odnosno gubitka radne sposobnosti i naknade štete za izgubljeno uzdržavanje zbog smrti davatelja uzdržavanja, ovrha se može provesti do iznosa od jedne polovice plaće odnosno drugog navedenog stalnog primanja. Provodi li se ovrha radi naplate tražbine po nekoj drugoj osnovi, ovrha se može provesti do iznosa jedne trećine plaće odnosno drugog stalnog mjesečnog primanja.

Ako ovršenik prima zajamčenu plaću, minimumi su 1/3 odnosno 1/4 takve plaće odnosno drugog primanja (vidi čl. 149. st. 2. OZ).

³² Čl. 149. st. 4. OZ.

³³ Čl. 149. st. 5. OZ.

gradova i županije kod banaka te na kunskoj vrijednosti deviznih sredstava koje te osobe imaju na deviznom računu ne može odrediti ako su ta sredstva nužna za obavljanje osnovnih zadaća tih pravnih osoba.³⁴

Posebnost je tražbina za koje vrijedi izuzeće odnosno ograničenje od ovrhe u tome što i te tražbine mogu biti predmetom ovrhe, odnosno mogu to biti bez ograničenja, ako je ovrhovoditelj stekao na toj tražbini založno ili slično pravo radi osiguranja tražbine kojih se prisilno ostvarenje traži. Pravila o ograničenju odnosno izuzeću ne vrijede ni u slučaju da ovrhovoditelj u ovršnom postupku ostvaruje tražbinu koja je nastala u vezi sa stjecanjem tražbine koja je predmet ovrhe.³⁵ Dakako, po prirodi stvari to vrijedi samo za tražbine koje su slobodno prenosive u pravnom prometu.³⁶

3. OVRŠNE RADNJE

3.1. Općenito o ovršnim radnjama

U odredbi čl. 150. st. 1. OZ navodi se da su ovršne radnje kojima se provodi ovrha na novčanim tražbinama pljenidba i prijenos, ako za pojedine slučajeve

³⁴ Čl. 204. st. 2. OZ.

OZ ne predviđa druga ograničenja mogućnosti provedbe ovrhe na novčanim tražbinama pravnih osoba. Prema odredbama čl. 202. st. 1. t. 5. te čl. 203. OZ, ovrha na novčanim tražbinama pravnih osoba koje svoju djelatnost obavljaju radi stjecanja dobiti, kao i pravnih osoba koje ne obavljaju djelatnost radi stjecanja dobiti, može se provesti bez ograničenja.

³⁵ Čl. 72. st. 1. i 2. OZ.

O slučaju tražbine nastale u vezi sa stjecanjem tražbine radilo bi se, primjerice, kad bi ovrhovoditelj prije naplatno cedirao ovršeniku tražbinu koju ima prema cesusu, a zatim bi u ovršnom postupku ostvarivao tražbinu koju ima prema ovršeniku s osnove cijene za cediranu tražbinu. Tada se, sve ako je i riječ o tražbini u pogledu koje inače vrijede pravila o izuzeću od ovrhe, ovrha na njoj može provesti.

³⁶ Naime, da se pravila o izuzeću odnosno ograničenju od ovrhe ne bi primijenila, potrebno je da se na tim tražbinama zasnjuje založno pravo (ili neko drugo pravo), odnosno da ovrhovoditelj ostvaruje prema ovršeniku tražbinu vezanu uz stjecanje same tražbine. Svi ti slučajevi pretpostavljaju da se tražbinom koja je predmet ovrhe raspoložuje, što opet pretpostavlja da tražbina bude u pravnom prometu. Nije li tražbina u pravnom prometu, nije moguće ni njezino stjecanje, ni njezin prijenos u okviru zasnivanja založnog prava, ni zasnivanje drugog sličnog prava. Stoga nije moguće niti da se ne primjene odredbe o izuzeću.

nije drukčije određeno. Pljenidba ima svrhu osigurati ovrhovoditeljevu tražbinu za vrijeme dok je ne namiri iz predmeta ovrhe, a prijenos mu omogućuje njezino namirenje. Pljenidba i prijenos u pravilu se određuju istovremeno, rješenjem o ovrsi. Samo iznimno pljenidba i prijenos određuju se zasebno, i to ako je ovrhovoditelj u ovršnom prijedlogu zatražio samo da se odredi pljenidba novčane tražbine. U tom slučaju dužan je u roku tri mjeseca od dana kad mu je dostavljeno rješenje o pljenidbi odnosno od dana kad mu je dostavljena obavijest o očitovanju ovršenikova dužnika ili o tome da se on nije očitovao u roku podnijeti prijedlog za prijenos tražbine, u protivnom ovrha će se obustaviti.³⁷

Premda se u odredbi čl. 150. st. 1. OZ navodi da se ovrha na novčanoj tražbini provodi pljenidbom i prijenosom ako OZ-om za pojedine slučajeve nije drukčije određeno, navedena odredba ne smije se shvatiti tako da se u nekim drugim slučajevima ovrha provodi različito, tj. da se provodi na neki drugi način osim pljenidbom i prijenosom. U hrvatskom pravu ovrha na novčanim tražbinama ovršenika može se provesti samo pljenidbom i prijenosom. Premda OZ kazuistički pristupa uređenju ovrhe na nizu posebnih novčanih tražbina ovršenika, ovrha se i na tim tražbinama provodi pljenidbom i prijenosom. U tim slučajevima, razlike u odnosu prema općem režimu ovrhe na novčanim tražbinama pokazuju se u nekim pojedinostima, ali ne i u temeljnom pravilu da se ovrha provodi ovršnim radnjama pljenidbe i prijenosa.

Ograničenje provedbe ovrhe u hrvatskom pravu isključivo na pljenidbu i prijenos zaslužuje kritiku. Naime, takvo rješenje ne uvažava u potpunosti položaj koji tražbine imaju u sustavu imovinskog prava. Iako se u okviru ovršnog prava omogućuje provedba ovrhe i na ovršenikovim tražbinama (čime se prihvaća shvaćanje da su i tražbine postale dio ovršenikove imovine kojim on odgovara za svoje obveze), previđa se da tražbine imaju zasebnu imovinsku vrijednost. Rješenje hrvatskog prava je takvo da se ovrhovoditelj u konačnici namiruje iz onog što ostvari naplatom tražbine, a ako je riječ o prijenosu umjesto isplate, prijenosom tražbine po njezinoj nominalnoj vrijednosti bez obzira na čimbenike koji utječu na vrijednost same tražbine. U biti ograniča-

³⁷ Čl. 150. st. 2. OZ. Tim rješenjem daje se mogućnost ovrhovoditelju da vremenski ograničeno osigura svoju tražbinu i kad su se ispunile pretpostavke za ovrhu. U tom smislu i Dika, M., *Ovrha na novčanim tražbinama ovršenika prema banci*, u: *Bankarski sustav i financijsko poslovanje u Republici Hrvatskoj*, novosti i otvorena pitanja u praksi, Zagreb, 1999., str. 216.

vanje ovršnih radnji isključivo na pljenidbu i prijenos tražbine ima posljedicu da se ovrhovoditelj namiruje tek iz onoga što je dobiveno *na ime ispunjenja tražbine*, čime se propušta omogućiti da se namiri iz onog što se može dobiti za tražbinu.

De lege ferenda trebalo bi, pored prijenosa i namirenja iz onog što je primljeno u ispunjenju tražbine, predvidjeti i druge načine namirenja ovrhovoditelja koji bi bili potpuno usklađeni s položajem koji tražbine imaju u sustavu građanskog prava.³⁸ Kao drukčiji način ovrhovoditeljeva namirenja na tražbini u obzir, pritom, prvenstveno dolazi prodaja ovršenikove tražbine i namirenje iz cijene koja je ostvarena prodajom.³⁹ Međutim, načelo zaštite ovršenika⁴⁰ nalagalo bi da takav oblik namirenja na tražbinama bude uređen kao podredni način ovrhovoditeljeva namirenja, rezerviran samo za slučajeve kad se čini posebno opravdanim omogućiti ovrhovoditelju da tako provede ovrhu. Primjerice, taj način namirenja valjalo bi smatrati opravdanim u slučaju da je ovršenikova tražbina vezana uz odgodni uvjet nastup kojeg se očekuje tek u daljoj budućnosti, ili kad sama tražbina dopijeva u daljoj budućnosti, ili kad ta tražbina ovisi o protutražbini koju dužnik ima prema ovršeniku⁴¹, ili kad je njezino ostvarenje iz drugih razloga povezano s većim teškoćama pa nije pri-

³⁸ Okolnost da je tražbina izvan ovršnog postupka postala samostalnim objektom prijenosa, da se njome slobodno trguje te da se pri njezinoj prodaji vrijednost (cijena) određuje ovisno o nizu čimbenika koji ne moraju izravno biti vezani uz nominalnu vrijednost same tražbine odnosno protučinidbe koja se za nju ima(la) dati na temelju pravnog posla iz kojeg tražbina potječe otvarala bi prostor da se i u ovršnom postupku namirenje ovrhovoditelja provede i na drukčiji način, a ne samo tako da ga se prisiljava da ovršenikovu tražbinu ostvaruje prema njegovu dužniku te da se namiruje iz vrijednosti ostvarenog. Postojeće rješenje prevladuje na ovrhovoditelja rizik insolventnosti ovršenikova dužnika, rizik njegove nevoljkosti da dobrovoljno ispuni u ovrshi zahvaćenu tražbinu, ali ga i prisiljava da u slučaju da je riječ o uvjetnim tražbinama odnosno o tražbinama dugog roka dopijeva ili tražbinama koje dopijevaju u određenim vremenskim razmacima kroz dulje vrijeme, snosi rizik da se odgodni uvjet neće ispuniti odnosno da će nastupiti raskidni uvjet te biva prisiljen čekati da tražbina dopije, odnosno da dopiju pojedini obroci, e da bi ih mogao ostvariti prema ovršenikovu dužniku. S druge strane, i takve tražbine imaju svoju vrijednost u sadašnjem trenutku, a ta je vrijednost podobna da se ovrhovoditelj namiri iz nje, a ne nužno iz onog što se ima dobiti kad se tražbina ostvari.

³⁹ U poredbenom pravu u pravilu se primjenjuju pravila o prodaji pokretnina. Moguća je, stoga, prodaja tražbina na javnoj dražbi, ali i neposrednom pogodbom. Usporedi za njemačko pravo § 844 ZPO, a za austrijsko pravo § 317 - § 319 EO. Kao oblik namirenja u obzir dolazi i prijenos tražbine umjesto isplate, ali po vrijednosti različitoj od nominalne tražbine. Tako za njemačko pravo i: Stöber/Zöller, o. c. u bilj. 10, str. 2052.

⁴⁰ O načelu zaštite ovršenika vidi više u: Triva, S., o. c. u bilj. 5, str. 45 i dalje.

⁴¹ Tražbina je opterećena prigovorom istovremenog ispunjenja.

mjereno taj teret u ovršnom postupku prevaljivati na ovrhovoditelja.⁴² Takvi načini namirenja ovrhovoditelja omogućivali bi da se rizik ostvarenja tražbine i teškoće koje se vezuju uz njezino ostvarenje prebace na stjecatelja tražbine, a da se ovrhovoditelj namiri iz vrijednosti dobivene neposredno za tražbinu koja je predmet ovrhe.

U izostanku predloženog rješenja pri razmatranju ovršnih radnji valja se ograničiti samo na one koje hrvatsko pravo poznaje, tj. na pljenidbu i prijenos. Okolnost da se rješenjem o ovrsi pljenidba i prijenos u pravilu određuju istovremeno dopuštala bi da se njihovi učinci zajedno razmotre. Ipak, mogućnost odvojenog poduzimanja svake od tih ovršnih radnji, s jedne strane, te s druge strane okolnost da se pljenidba novčane tražbine može odrediti kao mjera osiguranja u postupku sudskog odnosno javnobilježničkog založnopravnog osiguranja na temelju sporazuma stranaka⁴³ odnosno kao jedna od prethodnih mjera⁴⁴, nalažu da se učinci tih ovršnih radnji razmotre zasebno.

3.2. Pljenidba novčane tražbine

Novčana tražbina plijeni se rješenjem o ovrsi koje sadržava zabranu upućenu ovršenikovu dužniku da ovršeniku ispuni novčanu tražbinu. Rješenjem se istodobno zabranjuje ovršeniku da tu tražbinu naplati ili da inače raspolaze njome kao i zalogom koji je dan za njezino osiguranje.⁴⁵ Pljenidba je provedena dostavom rješenja o ovrsi ovršenikovom dužniku.⁴⁶ Trenutak dostave rješenja o ovrsi ovršeniku nije od značaja za pljenidbu tražbine.⁴⁷

⁴² Tako za njemačko pravo: Stöber/Zöller, o. c. u bilj. 10, str. 2052. Usporedi za austrijsko pravo § 317 Abs. 1. EO. Za austrijsko pravo usporedi i: Rechberger, W. H., Oberhammer, P., o. c. u bilj. 3, str. 169; Holzhammer, R., o. c. u bilj. 11, str. 320 i dalje.

⁴³ Čl. 261. i dalje OZ. Pljenidba novčane tražbine kao mjera osiguranja predviđena je u okviru tog instituta u čl. 262. st. 1. t. 4. OZ.

⁴⁴ Čl. 287. st. 1. t. 2. OZ.

⁴⁵ Čl. 152 st. 1. OZ.

Rješenje o ovrsi sadržava zapravo dvostruku zabranu, jednu upućenu ovršeniku, a jednu upućenu ovršenikovu dužniku.

⁴⁶ Čl. 152. st. 2. OZ. Premda se u toj odredbi navodi kako je pljenidba provedena "danom dostave" rješenja o ovrsi ovršenikovu dužniku, valja smatrati da učinci pljenidbe nastupaju tek od trenutka dostave te da se ne mogu retroaktivno širiti niti u okviru dana u kojem je rješenje o ovrsi dostavljeno ovršenikovu dužniku. Suprotno shvaćanje narušavalo bi pravnu sigurnost.

⁴⁷ Za austrijsko pravo tako: Rechberger, W. H., Oberhammer, P., o. c. u bilj. 3, str. 167. Za njemačko pravo tako: Hartmann/Baumbach i dr., o. c. u bilj. 12, str. 1964.

Osnovni je učinak pljenidbe da njome ovrhovoditelj stječe založno pravo na ovršenikovoju tražbini.⁴⁸ Izostanak daljnjih odredbi kojima se uređuju učinci pljenidbe upućivao bi na to da bi ovrhovoditelj trebao nakon pljenidbe imati položaj založnog vjerovnika. Narav pljenidbe i njezina funkcija, koja se ogleda u tome da se ovrhovoditelju osigura buduće namirenje tražbine koju ima prema ovršeniku, navodi na daljnji zaključak kako bi ovrhovoditelj na osnovi pljenidbe trebao imati položaj koji založni vjerovnik prema pravilima stvarnog prava ima u stadiju osiguranja.⁴⁹ Pravila stvarnog prava, međutim, primjenjiva su samo u mjeri u kojoj pravila ovršnog prava ne predviđaju nešto drugo, odnosno u mjeri u kojoj iz pravila ovršnog prava ne proizlaze drukčiji zaključci.⁵⁰

A upravo se uređenje založnog prava na tražbinama prema pravilima hrvatskog stvarnog prava razlikuje od onog što predviđa ovršno pravo. Naime, hrvatsko stvarno pravo napušta tradicionalno rješenje prema kojem se založno pravo na tražbini stječe na osnovi posla raspolaganja usmjerenog zasnivanju založnog prava (i njegovu prihvaćanju) te notifikacijom dužnikova dužnika o tome, dok do prijenosa ovlaštenja na ostvarenje tražbine dolazi tek u kasnijoj fazi, fazi namirenja.⁵¹ Suprotno tome, usvaja se rješenje prema kojem se založ-

Iz okolnosti što je dostava rješenja o ovrsi ovršenikovu dužniku ključna za trenutak od kojeg nastupaju učinci pljenidbe dade se nadalje zaključiti da, premda rješenje o ovrsi sadržava dvostruku zabranu, upućenu i ovršeniku i njegovom dužniku, za učinke pljenidbe važnost zapravo ima zabrana upućena ovršenikovu dužniku. Stoga valja smatrati da bi i rješenje o ovrsi koje bi sadržavalo samo zabranu upućenu ovršenikovu dužniku (tj. u kojem bi bilo propušteno navesti da se i ovršeniku zabranjuje raspolagati tražbinom) bilo dovoljno da proizvede učinke pljenidbe. U tom smislu za njemačko pravo: Stöber/Zöller, o. c. u bilj. 10, str. 2016,

⁴⁸ Čl. 152. st. 3. OZ.

⁴⁹ Tako za njemačko pravo: Hartmann/Baumbach i dr., o. c. u bilj. 12, str. 1965, Stöber/Zöller, o. c. u bilj. 10, str. 2018.

⁵⁰ I sam OZ navodi da se na materijalnopravne pretpostavke i posljedice provedbe ovršnog postupka pravila stvarnog prava primjenjuju na *odgovarajući način*. Čl. 19. st. 2. OZ.

⁵¹ Vidi o tome: Gavella, N., u: Gavella N., Josipović, T., Gliha, I., Belaj, V., Stipković, Z., *Stvarno pravo*, Zagreb, 1998., str. 863. Pogrešno, međutim, citirani autor smatra da u tradicionalnom konceptu založnog prava na tražbinama u fazi namirenja dolazi do ustupa (cesije) tražbine. U poredbenim pravima germanskog pravnog kruga ni u fazi namirenja ne dolazi do cesije tražbine (osim iznimno, ako se tražbina cedira umjesto ispunjenja), već se založnom vjerovniku samo prenosi pravo da tražbinu ostvari u svoje ime. O tome vidi više *infra ad* 3.3.

no pravo zasniva cesijom radi osiguranja i obavještanjem dužnikova dužnika o tom ustupu.⁵² Iz okolnosti da se tražbina prenosi založnom vjerovniku već pri zasnivanju založnog prava izvode se i daljnje posljedice: založni vjerovnik već je u trenutku zasnivanja založnog prava vjerovnik tražbine, pa već od tog trenutka ima pravo zahtijevati njezino ispunjenje od dužnika, kao što ima pravo zahtijevati i ispunjenje dospjelih kamata te drugih povremenih davanja.⁵³ Iz primljenog jedino ne može namiriti svoju tražbinu koja je osigurana založnim pravom, dok se za to ne ispune i ostale pretpostavke za namirenje.

Ne ulazeći u vrijednosnu ocjenu uređenja instituta založnog prava na tražbinama prema pravilima stvarnog prava, valja primijetiti kako postoji bitna razlika naspram onog što predviđaju pravila ovršnog prava. Naime, premda pljenidbom ovrhovoditelj stječe založno pravo na tražbini, OZ jasno luči pljenidbu od prijenosa. Nisu li pljenidba i prijenos zatraženi (i određeni) istovremeno, tražbina koja je predmet ovrhe ne prenosi se na ovrhovoditelja.⁵⁴ Stoga ni učinci pljenidbe ne mogu biti isti kao učinci stjecanja založnog prava prema pravilima stvarnog prava. Štoviše, čak i kad su pljenidba i prijenos u okviru ovršnog postupka zatraženi (i određeni) istovremeno, učinci se u okviru ovršnog postupka razlikuju od onih koji se predviđaju u sustavu stvarnog prava.⁵⁵

Iz navedenog nužno slijedi da, premda ovrhovoditelj stječe pljenidbom založno pravo na ovršenikovoju tražbini, njegov položaj ne odgovara u potpunosti onome koji ima založni vjerovnik u fazi osiguranja, a prije faze namirenja. Odredbe ovršnog prava, nažalost, ne daju odgovor na pitanje koje su ovlasti ovrhovoditelja u fazi pljenidbe. Odgovor na to pitanje stoga valja potražiti vodeći računa o funkciji pljenidbe, ali i reducirajući institut založnog prava kako je uređen stvarnim pravom u skladu s uočenim, tj. ovrhovoditelju valja uskratiti ona prava koja založnom vjerovniku pripadaju na temelju okolnosti što mu je tražbina prenesena već u trenutku zasnivanja založnog prava.

Funkcija pljenidbe nalaže da ovrhovoditelj u toj fazi ovršnog postupka mora imati ovlasti koje mu omogućuju da održi priliku za namirenje iz vrijed-

⁵² Čl. 310. st. 1. ZV.

⁵³ Vidi čl. 334. ZV. Više vidi i u: Gavella, N. i dr., o. c. u bilj. 51, str. 863.

⁵⁴ Čak ni prijenos radi naplate nema učinak prijenosa tražbine iz imovine ovršenika u imovinu ovrhovoditelja. O potpunom prijenosu tražbine može se govoriti samo ako se tražbina ovrhovoditelju prenosi umjesto isplate. O tome više vidi *infra ad* 3.3.

⁵⁵ Kao razlika može se, primjerice, navesti da u ovrsi na novčanoj tražbini ovrhovoditelj tražbinu, sve i kad mu je prenesena, ne naplaćuje izravno, već je ovršenikov dužnik ispunjava polaganjem novca kod suda odnosno kod javnog bilježnika koji provodi ovrhu.

nosti zaloga za slučaj da njegova tražbina koja je osigurana založnim pravom ne bude namirena. Ovrhovoditelj je stoga ovlašten u fazi pljenidbe "čuvati" založenu tražbinu, tj. brinuti se o tome da se ne umani njezina vrijednost te da se zadrži mogućnost njezina ostvarenja. Nadalje, ovlašten je i poduzimati sve radnje da se tražbina na kojoj je zasnovano založno pravo naplati o njezinu dospijeću. Radi očuvanja tražbine ima pravo davati i očitovanja volje eventualno potrebna da bi tražbina dospjela. Međutim, radnje koje poduzima u ostvarenju tražbine ovrhovoditelj ne smije poduzimati za svoj račun. Premda ima pravo zahtjeve koji su potrebni za očuvanje ili ostvarenje tražbine postaviti u svoje ime, ti se zahtjevi usmjeravaju tako da se ovršenikovu dužniku nalaže da tražbinu ispuni zajedno ovrhovoditelju i ovršeniku. Posljedica je to okolnosti što pljenidbom tražbina ne izlazi iz imovine ovršenika, već se na njoj samo zasniva založno pravo u korist ovrhovoditelja. Iz istog razloga, zahtjeve i pravne radnje koji su potrebni za očuvanje odnosno ostvarenje tražbine može nakon pljenidbe postavljati odnosno poduzimati i ovršenik, ali i on ih mora postavljati tako da se njihov učinak odražava u korist i ovršenika i ovrhovoditelja. Obojica, i ovršenik i ovrhovoditelj, mogu stoga samostalno postaviti zahtjev za ispunjenjem zaplijenjene tražbine, ali i jedan i drugi mogu samo zahtijevati da se tražbina ispuni obojici zajednički. Ne postignu li suglasnost o zahtjevu protiv dužnika i o načinu zajedničkog ispunjenja, svaki je ovlašten postaviti zahtjev tako da dužnik tražbinu ispuni u sudski polog u korist obojice.

U fazi pljenidbe ovrhovoditelj nije ovlašten poduzimati radnje koje su štetne za tražbinu i, eventualno poduzete, takve radnje ostaju bez učinka. Iz tog razloga ovrhovoditelj nije ovlašten otpustiti dug dužniku, odgoditi mu plaćanje, osloboditi ga obveze plaćanja kamata niti na bilo koji način olakšati mu ispunjenje. Ovrhovoditelj nije ovlašten niti izjaviti prijebroj sa zaplijenjenom tražbinom, niti koristiti se drugim preobražajnim pravima u vezi s tražbinom.⁵⁶ Također, ovrhovoditelj nije ovlašten ni na koji način raspolagati tražbinom.⁵⁷

Učinci pljenidbe naspram ovršenikovu dužniku ogledaju se u tome što on nakon pljenidbe, u pravilu, ne može više s oslobađajućim učinkom ispuniti tražbinu ovršeniku. Ispunjava li tražbinu (neovisno o tome je li ona dospjela ili ne), mora to učiniti zajedno u korist ovršenika i ovrhovoditelja. Nema li

⁵⁶ Tako za njemačko pravo: Hartmann/Baumbach i dr., o.c. u bilj. 12, str. 1965.

⁵⁷ *Ibid.*

suglasnosti između ovrhovoditelja i ovršenika u pogledu primitka ispunjenja, dužnik može tražbinu ispuniti u sudski polog u korist njih obojice.

Budući da ispunjenje ovršeniku nakon pljenidbe nema za ovršenikova dužnika oslobađajući učinak, on ima pravo kondicirati od ovršenika ono što mu je ispunio.⁵⁸ Tako primljeno ovršenik je stekao bez osnove, jer se nakon pljenidbe tražbina može ispuniti samo zajedno ovršeniku i ovrhovoditelju.

Načelo neutralnosti položaja ovršenikova dužnika zahtijeva da se i u ovršnom postupku već u fazi pljenidbe na odgovarajući način primijene pravila cesijskog prava o prigovorima koje cesus može istaknuti cesionaru, kao i pravila o prijebou s ustupljenom tražbinom. Ipak, prisutno je određeno odstupanje od pravila cesijskog prava, i ono je posljedica okolnosti što se pri pljenidbi tražbina ne prenosi na ovrhovoditelja. Razlika se ogleda u tome što ovršenikov dužnik ne može isticati prigovore koji su posljedica njegova odnosa s ovrhovoditeljem. Naime, na ovrhovoditelja se tražbina ne prenosi pa on svojim izjavama volje upućenim ovršenikovu dužniku ne može stvoriti osnovu za prigovore koje bi ovršenikov dužnik mogao suprotstaviti zahtjevu za ispunjenje tražbine. Ovršenikov dužnik može se, stoga, koristiti samo prigovorima koji proizlaze iz njegova odnosa s ovršenikom i glede kojih je pravna osnova za nastanak postojala u trenutku pljenidbe. Ista korekcija vrijedi i u pogledu prijebou: nije moguć prijebou s tražbinom koju ovršenikov dužnik ima prema ovrhovoditelju, jer između tih dviju tražbina nedostaje uzajamnost. Moguć je, međutim, prijebou s tražbinom koju ovršenikov dužnik ima prema ovršeniku, ako su za to ispunjene pretpostavke koje se inače traže za prijebou s ustupljenom tražbinom. Relevantan je pritom trenutak pljenidbe tražbine odnosno saznanja ovršenikova dužnika o njoj.

Naspram ovršeniku učinci pljenidbe ogledaju se u tome što ovršenik ne smije nakon pljenidbe tražbinu naplatiti niti smije njome raspolagati. Premda su to neposredne posljedice pljenidbe, rješenje o ovrsi dodatno sadržava i izričitu zabranu istog sadržaja. Dostavi li se rješenje o ovrsi ovršeniku prije nego li se dostavi njegovu dužniku, tj. prije nego što nastupe učinci pljenidbe, zabrana djeluje prema ovršeniku već na temelju rješenja o ovrsi. Pri određivanju njezina dosega odnosno dosega pljenidbe naspram ovršenika treba, međutim, biti oprezan i uzeti u obzir okolnost da pljenidbom tražbina ne izlazi iz imovine ovršenika, već se njome samo zasniva založno pravo u korist ovrhovoditelja. Stoga valja smatrati da zabrana ovršeniku da tražbinu naplati ne znači

⁵⁸ Tako za njemačko pravo: Hartmann/Baumbach i dr., o.c. u bilj. 12, str. 1967.

da on ne smije prema dužniku postaviti zahtjev za podmirenjem tražbine, već samo da taj zahtjev ne smije biti određen tako da se tražbina ispuni isključivo ovršeniku. I nakon pljenidbe ovršenik je ovlašten zahtijevati od dužnika ispunjenje tražbine, ali zahtjev mora biti postavljen u korist ovršenika i ovrhovoditelja zajednički. Pravo na postavljanje takvog zahtjeva mora se priznati ovršeniku jer on služi zaštiti tražbine, i štiti ujedno i interese ovrhovoditelja.

U pogledu raspoložbi valja smatrati da ovršenik ne smije poduzimati one raspoložbe kojima se ugrožava ovrhovoditeljevo založno pravo. Raspoložbe koje ostaju bez utjecaja na ovrhovoditeljevo založno pravo ovršenik bi morao moći poduzimati i nakon pljenidbe.⁵⁹ Suprotno stajalište bilo bi neopravdano i pretjerano ograničavanje njegove gospodarske slobode. Nadalje, ovršenik je ovlašten koristiti se i pravima koja ima iz obveznog odnosa iz kojeg potječe tražbina, neovisno o tome utječe li to na tražbinu ili ne. Primjerice, ovlašten je pobijati obvezni odnos iz kojeg tražbina potječe, otkazati ga i sl. Njegov je položaj u tom smislu sličan položaju cedenta u slučaju cesije tražbine.⁶⁰

OZ ne uređuje izravno pitanje učinka raspoložbi koje ovršenik eventualno poduzme protivno zabrani sadržanoj u rješenju o ovrsi. Uređuje se, međutim, da je ovršenikovo raspolaganje tražbinom nakon njezina prijenosa ovrhovoditelju radi naplate bez učinka na prava koja je ovrhovoditelj stekao prijenosom.⁶¹ Kako ovrhovoditelj u fazi pljenidbe ne zaslužuje veću zaštitu nego što je zaslužuje nakon što mu je tražbina prenesena, valja zaključiti da i raspoložbe nakon pljenidbe predstavljaju slučaj relativne nevaljanosti.⁶²

⁵⁹ Hartmann/Baumbach i dr., o. c. u bilj. 12, str. 1966.

⁶⁰ Zapravo, ovršenikov je položaj jači nego cedentov jer je ovršenik i dalje imatelj tražbine, dok cedent to prestaje biti. Stoga ovršenik mora nakon pljenidbe imati barem onoliko prava iz obveznog odnosa iz kojeg potječe zaplijenjena tražbina koliko bi ih imao kao cedent u slučaju cesije. O cedentovim mogućnostima korištenja preobražajnim pravima u slučaju cesije vidi više u: Markovinović, H., o. c. u bilj. 6, str. 164 i dalje.

⁶¹ Prema odredbi čl. 165. st. 4., ovršenikovo ustupanje tražbine učinjeno nakon prijenosa bez učinka je na prava koja je ovrhovoditelj stekao prijenosom. Odredba čl. 165. st. 4. govori samo o ustupanju, ali valja smatrati da isto vrijedi i za druge ovršenikove raspoložbe.

⁶² Eventualno se može postaviti pitanje kako tretirati raspoložbe koje ovršenik učini prije pljenidbe, a nakon primitka rješenja o ovrsi kojim mu se zabranjuje raspolaganje tražbinama. Kako u tom trenutku još nije nastalo stvarno pravo u korist ovrhovoditelja, moglo bi se, s pozivom na odredbu čl. 322. st. 2. ZOO, tvrditi da zabrana sadržana u rješenju o ovrsi ima samo učinak jednostrane zabrane te da su raspoložbe učinjene u vremenu od dostave rješenja ovršeniku (saznanje za zabranu) do dostave rješenja ovršenikovu dužniku (pljenidba) valjane.

Naposljetku, kako se pljenidbom zasniva založno pravo, ona ima odnosno može imati određene učinke i prema trećima. Ako je pravo trećih postojalo na tražbini prije pljenidbe, ili im je tražbina pripadala prije pljenidbe, njihovo se pravo pljenidbom ne narušava.⁶³ Ako treći steknu neko pravo na tražbini nakon pljenidbe, po prednosnom redu dolaze iza ovrhovoditelja. Prednosni red na tražbini određuje se prema pravilima koja vrijede za stjecanje pojedinog prava na tražbini, odnosno koja vrijede za prijenos tražbine. Iznimku predviđa OZ uređujući prednosni red založnih prava više ovrhovoditelja. Umjesto prema trenutku stjecanja založnog prava (tj. trenutku pljenidbe), prednosni red određuje se prema danu primitka ovršnoga prijedloga.⁶⁴

Rješenje usvojeno u nas zaslužuje kritiku.⁶⁵ Naime, njime se unosi nesigurnost u položaj ovršenikova dužnika i stvaraju se složeni odnosi između sudionika ovršnog postupka. Trenutak mjerodavan za stjecanje založnog prava ne podudara se s onim što se manifestira ovršenikovu dužniku. U trenutku primitka prvog rješenja o ovrsi on ne zna niti mora znati da postoje i drugi prijedlozi za ovrhu koje su podnijeli drugi ovrhovoditelji koji zahtijevaju da se ovrha u njihovu korist odredi na istoj tražbini. Štoviše, i kad poslije primi drugo rješenje o ovrsi, dužnik bez istraživanja ne može zaključiti koji od dvaju ovrhovoditelja ima prvenstvo budući da je prije (poštom!) uputio prijedlog za ovrhu. Zaštita dužnika, koju on zaslužuje jednako kao i cesus u slučaju cesije, nalaže da se ne mogu na dužnika prevaljivati posljedice tako stvorene nesigurnosti. Kao i cesus, i ovršenikov dužnik ima pravo da se zaštiti njegov položaj

Pitanje je sporno i u poredbenopravnoj književnosti. Vidi, primjerice, za njemačko pravo: Hartmann/Baumbach i dr., o. c. u bilj. 12, str. 1963, koji smatra da je riječ o slučaju relativne nevaljanosti, ali iznosi i drukčija stajališta.

⁶³ Hartmann/Baumbach i dr., o. c. u bilj. 12, str. 1968.

⁶⁴ Čl. 156. st. 1. OZ.

Daljnijim stavcima istog članka pravilo se dodatno razrađuje te se propisuje da se ako je ovršni prijedlog upućen poštom preporučenom pošiljkom, kao dan predaje sudu smatra dan predaje ovršnog prijedloga pošti (čl. 156. st. 2. OZ). Također, propisuje se i da ovršni prijedlozi primljeni u sudu istog dana daju ovrhovoditeljima založna prava istog prednosnog reda (čl. 156. st. 3. OZ), a ako tražbine imaju isti red prvenstva, namiruju se razmjerno, ako se ne mogu namiriti u cijelosti (čl. 156. st. 4. OZ).

⁶⁵ Rješenje se ne susreće u nama srodnim poredbenopravnim sustavima. Poredbena prava germanskog pravnog kruga dosljedno usvajaju načelo da se prioritet određuje prema trenutku kad je stečeno založno pravo na tražbini, tj. da je za prioritet između više ovrhovoditelja mjerodavan trenutak pljenidbe. Za njemačko pravo vidi: Hartmann/Baumbach i dr., o. c. u bilj. 12, str. 1968. Za austrijsko pravo vidi § 300 EO.

koji ima u okviru obveznog odnosa iz kojeg potječe tražbina koja se zahvaća u ovršnom postupku, tj. da mu se osigura neutralnost tog položaja. Iz tog razloga dužnik se može pouzdati u redosljed kojim je zaprimao rješenja o ovrsi, a tražbinu može ispuniti u skladu s prividom koji mu se tim rješenjima stvara.

S druge strane, ako se dužniku prizna zaštita koju zaslužuje⁶⁶, posljedica je tako određenog prednosnog reda da ovrhovoditelj koji ima prednost (zato što je prije podnio ovršni prijedlog) ima pravo kondicirati ono što je ovrhovoditelj kojeg je rješenje o ovrsi prije dostavljeno ovršenikovu dužniku primio od dužnika. Takvo rješenje izaziva nepotrebne parnice, koje se mogu izbjeći ako se usvoji rješenje prema kojem se prednosni red vezuje uz trenutak zasnivanja založnog prava (pljenidbe), što se čini i doktrinarno ispravnijim.

OZ ne sadržava druge odredbe kojima se uređuju učinci pljenidbe, uz iznimku odredbe čl. 155. OZ kojim se uređuje da se založno pravo stečeno na tražbini po kojoj teku kamate odnosi i na kamate koje dospijevaju nakon pljenidbe.⁶⁷ Želi li ovrhovoditelj zahvatiti u ovršnom postupku i kamate koje su već dospjele po tražbini koja je predmet ovrhe, potrebno je njihovu pljenidbu zasebno zahtijevati u prijedlogu za ovrhu, bilo samostalno, bilo uz tražbinu po kojoj su te kamate tekle.

3.3. Prijenos novčane tražbine

Prijenos tražbine sud određuje u pravilu već u rješenju o ovrsi. Iznimno, ako je u ovršnom prijedlogu ovrhovoditelj zatražio samo određivanje pljenidbe, sud će naknadno na prijedlog ovrhovoditelja da mu se prenese tražbina

⁶⁶ A mora mu se priznati, jer bi suprotan zaključak dovodio do toga da je savjesni dužnik dužan još jednom ispuniti tražbinu onom ovrhovoditelju za kojeg bez svoje krivnje nije znao da ima prednost pred ovrhovoditeljem kojeg mu je rješenje o ovrsi prvo dostavljeno.

⁶⁷ Ta odredba OZ-a ujedno je odstupanje od pravila koja važe za cesiju tražbine kako je uređena ZOO-om prema kojima se zajedno s tražbinom na cesionara prenose i dospjele, a neisplaćene kamate (čl. 81. st. 3. ZOO). Pritom valja priznati da navedena odredba OZ-a ima svoje doktrinarno opravdanje u okolnosti što se dospjele kamate smatraju već odvojenim plodovima koji su stekli zasebnu pravnu sudbinu. Doktrinarno je, stoga, opravdano da se učinci rješenja o ovrsi ne prenose na njih, već da je dospjele kamate potrebno posebno zahvatiti u ovršnom postupku. Ipak, dvojno uređenje istog pravnog pitanja, jednom u slučaju dobrovoljne cesije, a drugi put za potrebe ovršnog postupka, zasigurno ne pridonosi jednostavnosti domaćeg pravnog sustava.

donijeti zasebno rješenje kojim se određuje prijenos tražbine. Ovrhovoditelj mora u prijedlogu naznačiti zahtijeva li da mu se tražbina prenese radi naplate ili umjesto isplate.

Prema odredbi čl. 160. st. 3. OZ, sud će u rješenju kojim određuje prijenos pozvati ovršenikova dužnika da dužni iznos položi kod suda uplatom na određeni račun i da o tome obavijesti sud.⁶⁸ Premda je riječ o općoj odredbi koja se odnosi na oba načina prijenosa tražbine, valja smatrati da bi rješenje o prijenosu trebalo sadržavati takvu uputu samo ako je riječ o prijenosu radi naplate. Ako je riječ o prijenosu umjesto isplate, tražbina se o dospijeću podmiruje izravno ovrhovoditelju, pa bi rješenje o ovrsi odnosno zasebno rješenje o prijenosu trebalo sadržavati odgovarajuću uputu.

Prijenos se provodi dostavom rješenja ovršenikovu dužniku.⁶⁹

3.3.1. Prijenos tražbine radi naplate

Prijenosom tražbine radi naplate ovrhovoditelj stječe ovlast zahtijevati od ovršenikova dužnika isplatu iznosa naznačenog u rješenju o ovrsi ili u posebnom rješenju o prijenosu, pod pretpostavkom da je tražbina dospjela.⁷⁰ Pritom ovrhovoditelj nema pravo zahtijevati od ovršenikova dužnika da tražbinu ispuni njemu izravno, već samo da novac položi kod suda odnosno javnog bilježnika koji provode ovrhu.⁷¹

⁶⁸ Ovršenikov dužnik treba položiti iznos kod suda tek o dospijeću tražbine. Ovrha ne mijenja ništa u identitetu tražbine koja se njome zahvaća. Čini se da to, uostalom, proizlazi i iz izraza "dužni iznos" što navodi na zaključak da se u polog ispunjava tek po dospijeću kad se postaje dužnim ispuniti obvezu.

⁶⁹ Čl. 162. st. 1. OZ.

⁷⁰ *Arg. ex* čl. 165. st. 1. OZ.

⁷¹ *Arg. ex* čl. 164. OZ.

Rješenjem se odstupa od rješenja koje predviđa austrijsko pravo koje je poslužilo kao uzor pri uređenju instituta ovrhe na novčanim tražbinama. U austrijskom pravu ovrhovoditelj je ovlašten naplatiti tražbinu i pritom osobno primiti ispunjenje.

Rješenje koje je usvojeno u hrvatskom pravu bitno slabi položaj ovrhovoditelja i narušava institut prijenosa radi naplate. Naime, uzme li se u obzir da ovrhovoditelj već u fazi pljenidbe ima pravo postavljati zahtjeve prema ovršenikovu dužniku za ispunjenjem tražbine (v. *supra ad* 3.2.), razlika u njegovu položaju u fazi prijenosa u odnosu na položaj u fazi pljenidbe je minimalna. Dok se u fazi pljenidbe zahtjev može postaviti samo u zajedničku korist ovršenika i ovrhovoditelja (pri čemu se tražbina u pravilu također ispunjava u sudski polog), u fazi pljenidbe ovrhovoditelj postavlja samostalni

Pored postavljanja zahtjeva za isplatom, ovrhovoditelj je ovlašten poduzimati i sve druge radnje koje su potrebne radi očuvanja odnosno ostvarenja tražbine. Smije se koristiti i pravima u vezi sa zalogom koji je dan za njezino osiguranje.⁷² Ovrhovoditelj, međutim, nije ovlašten raspolagati prenesenom tražbinom, poduzimati radnje niti glede tražbine sklapati pravne poslove na teret ovršenika. Iz tog razloga ovrhovoditelj ne može tražbinu cedirati, ne može s ovršenikovim dužnikom sklopiti nagodbu, otpustiti mu dug, kao ni sklopiti s ovršenikovim dužnikom arbitražni sporazum.⁷³ Sve raspoložbe koje ovrhovoditelj eventualno poduzme na teret ovršenika nevaljane su.

Nakon prijenosa ovršenikov dužnik oslobađa se svoje obveze (koju ima prema ovršeniku) ispunjenjem u sudski odnosno javnobilježnički polog na račun naznačen u rješenju o ovrsci odnosno u posebnom rješenju o prijenosu. U odnosu prema ovrhovoditelju ovršenikov dužnik može isticati prigovore koje je mogao istaknuti ovršeniku. Prigovore koji se temelje na odnosu koji ima s ovrhovoditeljem ovršenikov dužnik ne može isticati.⁷⁴ Ovrhovoditelju ovršenikov dužnik može isticati samo prigovore koji su bili utemeljeni do trenutka kad mu je dostavljeno rješenje o ovrsci.⁷⁵ Premda OZ to izričito ne uređuje, isto treba primijeniti i na mogućnost prijebaja.⁷⁶ Ovršenikov dužnik, stoga, može ovrho-

zahtjev da dužnik tražbinu ispuni u sudski polog iz kojeg se namiruje ovrhovoditelj (odnosno više njih te druge osobe koje imaju određena prava na tražbini, čl. 170., 144. i 145. OZ), a eventualni se višak prepušta ovršeniku. Slijedi da je polog i u ovom slučaju, pored ovrhovoditelju, namijenjen i u korist ovršenika.

⁷² Čl. 165. st. 1. OZ.

⁷³ Čl. 165. st. 2. OZ. Odredbom se samo primjerima navode radnje odnosno pravni poslovi koje ovrhovoditelj ne može sklapati. Valja smatrati da svi poslovi koji idu na teret ovršenika nisu dopušteni. Tako, primjerice, ovrhovoditelju nije dopušteno produljiti ovršenikovu dužniku rok za ispunjenje tražbine i sl.

⁷⁴ Čl. 165. st. 3. OZ.

⁷⁵ Trenutak dostave rješenja o ovrsci mjerodavan je čak i kad se prijenos određuje zasebnim rješenjem. Naime, već pljenidbom tražbine ovršenikov dužnik gubi mogućnost stjecanja prigovora koji bi svoj pravni temelj imali u nekom odnosu koji je nastao naknadno. Od toga valja lučiti prigovore koji su imali pravnu osnovu u odnosu koji je postojao u trenutku dostave rješenja o ovrsci, ali su se sve pretpostavke potrebne za isticanje prigovora ispunile nakon primitka rješenja o ovrsci. Takve prigovore ovršenikov dužnik može suprotstavljati ovrhovoditelju. Ovršenik u pogledu prigovora ima položaj koji odgovara cesusovu položaju kod cesije. O cesusovim prigovorima vidi više: Markovinović, H., o. c. u bilj. 6, str. 215 i dalje.

⁷⁶ Pravno doktrinarno promatrano prijebaj nije prigovor, već preobražajno pravo. Ipak, čini se da u ovom slučaju odredbu čl. 165. st. 3. OZ o mogućnosti isticanja prigovora valja primijeniti i na prijebaj.

voditelju staviti u prijebnoj tražbine koje ima prema ovršeniku, a koje bi prema pravilima cesijskog prava cesus mogao staviti u prijebnoj cesionaru, ali mu ne može staviti u prijebnoj i tražbine koje ima prema njemu samome.

U pogledu položaja ovršenika prijenos radi naplate ne unosi nikakve bitne novine u odnosu prema položaju u kojem se nalazio u fazi pljenidbe. Ovršeniku je i dalje zabranjeno raspolagati tražbinom, a posljedica poduzimanja raspoložbi protivno toj zabrani jest da ti poslovi nemaju učinak prema ovrhovoditelju.⁷⁷

Iz svega navedenog daje se zaključiti da prijenosom tražbine radi naplate tražbina ne prelazi iz imovine ovršenika u imovinu ovrhovoditelja.⁷⁸ Koja je narav prijenosa i kako okarakterizirati položaj ovrhovoditelja, može biti sporno. U poredbenopravnoj književnosti često se susreće stajalište da ovrhovoditelj prijenosom radi naplate stječe materijalnopravnu ovlast da u svoje ime naplaćuje ovršenikovu tražbinu.⁷⁹ Uređenje prijenosa radi naplate u hrvatskom pravu razlikuje se, međutim, od onog kako je taj institut uređen u poredbenim pravima, pa čak i onima koja su poslužila kao uzor pri izradi OZ-a. Naime, i po austrijskom i po njemačkom pravu ovrhovoditelj prijenosom stječe ovlaštenje primiti ispunjenje od ovršenikova dužnika te od njega

⁷⁷ Čl. 165. st. 4. OZ.

⁷⁸ Tako za austrijsko pravo: Holzhammer, R., o. c. u bilj. 11, str. 312. U tom smislu i: Rechberger, W. H., Oberhammer, P., o. c. u bilj. 3, str. 171.

Za njemačko pravo tako: Stöber/Zöller ZPO, o. c. u bilj. 10, str. 2039, s pozivom na sudsku praksu BGH 24, 239 = NJW 57, 1438; BGH MDR 78, 743 = NJW 78, 1914; RG JW 35, 3541, Hartmann/Baumbach i dr., o. c. u bilj. 12, str. 1976.

Kad bi tražbina prelazila iz imovine ovršenika u imovinu ovrhovoditelja, ovršenik njome više ne bi mogao raspolagati, dužnik bi ovrhovoditelju mogao isticati prigovore koje ima prema njemu, kao i stavljati u prijebnoj s tražbinom protutražbine koje ima prema njemu, a ovrhovoditeljeve raspoložbe s tražbinom u osnovi bi bile valjane, samo bi se moglo postavljati pitanje njegove odgovornosti ovršeniku u slučaju raspoložbi koje bi mu išle na teret.

Dodatnu potvrdu tvrdnji da prijenos radi naplate ne dovodi do promjene u imovini ovršenika odnosno ovrhovoditelja može se naći i u odredbi čl. 169. st. 1. OZ kojom se uređuje ovrhovoditeljeva odgovornost za štetu koja je posljedica propusta u naplati prenesene tražbine. Prema toj odredbi, ovrhovoditelj odgovara drugim vjerovnicima koji na tražbini imaju založno pravo ili koje drugo pravo koje se namiruje iz tražbine. Kad bi tražbina izlazila iz imovine ovršenika, ovrhovoditelj bi morao odgovarati i njemu.

⁷⁹ U tom smislu za austrijsko pravo: Rechberger, W. H., Oberhammer, P., o. c. u bilj. 3, str. 171, s uputom na daljnju literaturu i drukčija stajališta.

zahtijevati da mu tražbinu ispuni.⁸⁰ Po hrvatskom pravu ovrhovoditelj može zahtijevati samo da ovršenikov dužnik ispuni tražbinu u sudski depozit. Stoga se čini da u hrvatskom pravu ovrhovoditelj u slučaju prijenosa radi naplate ne stječe materijalnopravnu ovlast da naplati tuđu tražbinu, već samo procesnu ovlast da to čini, i to tako da usmjeri zahtjev na ispunjenje u sudski odnosno javnobilježnički polog.

U tako uređenom ovršnom postupku ovrhovoditelj kojem je prenesena ovršenikova tražbina radi naplate prijenosom uopće ne stječe nikakvu materijalnopravnu ovlast, već takvu ovlast stječe tek na temelju odredbe čl. 170. OZ, a ona se sastoji u tome da se namiri iz sredstava položenih kod suda odnosno kod javnog bilježnika. Ovrha se u tom slučaju, zapravo, provodi trima ovršnim radnjama: pljenidbom, prijenosom i namirenjem.

Iz razloga što ostvaruje tuđu tražbinu, ovrhovoditelj je dužan o tužbi bez odgađanja obavijestiti ovršenika. Ne učini li to, odgovara mu za štetu koja mu zbog tog nastane.⁸¹ Dužnost obavještavanja ovršenika nužna je posljedica okolnosti što tražbina i dalje pripada njemu, pa mu se mora pružiti mogućnost da se zaštiti od lošeg vođenja postupka ovrhovoditelja.

Iz razloga što tražbina prijenosom radi naplate ne prelazi iz imovine ovršenika u imovinu ovrhovoditelja proizlaze i neke daljnje posljedice o kojima OZ štiti. Naime, valja smatrati da je i nakon prijenosa tražbine ovršenik ovlašten zahtijevati ispunjenje tražbine te je ovlašten postavljati sve zahtjeve i poduzimati pravne radnje koji služe očuvanju odnosno ostvarenju tražbine.⁸² Razlika od faze pljenidbe ogleda se u tome što ovršenik mora postaviti zahtjev tako da se dužniku naloži ispunjenje u sudski odnosno javnobilježnički polog.

3.3.2. Prijenos tražbine umjesto isplate

Prijenos tražbine umjesto isplate moguć je samo ako u ovršnom postupku nije sudjelovalo više ovrhovoditelja ili drugih vjerovnika koji se namiruju iz

⁸⁰ Rješenje austrijskog prava razlikuje se i po tome što ovrhovoditelj na temelju prijenosa radi naplate stječe ovlast ostvarivati tražbinu u ime ovršenika, dok u nas valja smatrati da nastupa u svoje ime.

⁸¹ Čl. 168. OZ. Za obavijest trećoj osobi o parnici vidi čl. 211. ZPP.

⁸² Slično za njemačko pravo Stöber/Zöller, o. c. u bilj. 10, str. 2042, s tom razlikom što ovršenik može tužiti da se tražbina podmiri ovrhovoditelju. Razlika je posljedica različitih učinaka prijenosa u njemačkom u odnosu prema hrvatskom pravu.

prenesene tražbine. Prema odredbi čl. 171. st. 4., ako u postupku sudjeluju takve osobe, smatra se da je tražbina na ovrhovoditelja prenesena radi naplate, sve ako mu je rješenjem i prenesena umjesto isplate. Prijenos tražbine umjesto ispunjenja rezerviran je, tako, samo za slučajeve kad se na tražbini namiruje jedino ovrhovoditelj.⁸³

Međutim, i u slučaju kad je prijenos umjesto isplate moguć, položaj ovrhovoditelja u hrvatskom pravu nije jasan. Razlog tome su međusobno proturječne i koncepcijski neusklađene odredbe OZ-a. S jedne strane propisuje se da prijenosom umjesto isplate tražbina prelazi na ovrhovoditelja do prenese-

⁸³ Takvim rješenjem OZ propušta iskoristiti mogućnost da se i u slučaju da u ovršnom postupku sudjeluje više ovrhovoditelja odnosno drugih vjerovnika koji se trebaju namiriti iz tražbine rizik za njezino ispunjenje prevale na vjerovnike.

Po uzoru na rješenje švicarskog prava moglo bi se predvidjeti da je i u slučaju sudjelovanja više ovrhovoditelja odnosno više vjerovnika koji se trebaju namiriti na tražbini prijenos umjesto isplate moguć na sve njih zajedno, odnosno samo na nekoga od njih, ali za račun svih njih zajedno, ako se svi o tome suglase. U tom smislu instruktivna je odredba čl. 131 švicarskog SchKG.

S druge strane, usvojeno rješenje prema kojem se fingira da je tražbina prenesena ovrhovoditelju radi naplate čak i kad mu je rješenjem o ovrsi prenesena umjesto isplate nepotrebno pridonosi složenosti instituta i u određenoj mjeri stvara pravnu nesigurnost. Naime, ni ovrhovoditelj, ni ovršenikov dužnik ne znaju nužno (barem ne pravodobno) da u ovršnom postupku sudjeluje više ovrhovoditelja odnosno drugih vjerovnika koji se trebaju namiriti iz tražbine. Valja stoga smatrati da se ovršenikov dužnik oslobađa svoje obveze ispuni li u neznanju za ostale ovrhovoditelje odnosno ostale vjerovnike tražbinu onom vjerovniku na kojeg je tražbina prenesena umjesto isplate, a o čemu je ovršenikov dužnik obaviješten rješenjem o ovrsi. U tom slučaju ostali ovrhovoditelji odnosno ostali vjerovnici zahtjeve mogu postaviti samo prema ovrhovoditelju kojem je ovršenikov dužnik ispunio tražbinu. Međutim, moguće je i da ovrhovoditelj kome je tražbina prenesena umjesto isplate u neznanju za ostale ovrhovoditelje raspolaže tražbinom, ustupi je ili otpusti dug dužniku što bi ga uz postojanje odredbe o fikciji izlagalo odgovornosti naspram ostalih vjerovnika odnosno ovršenika. Poduzeti poslovi, međutim, morali bi proizvoditi učinke prema savjesnom ovršenikovu dužniku jer se on može pouzdati u to da ovrhovoditelj na kojeg je tražbina prenesena umjesto isplate ima ovlasti cesionara. Zaštita dužnika ostvaruje se u tom slučaju analognom primjenom pravila cesijskog prava o odgovornosti za pravni privid.

Može se zaključiti da je takva zakonska intervencija nepotrebna. Odredi li se prijenos tražbine umjesto isplate, rješenje odnosa između ovrhovoditelja međusobno te ovrhovoditelja i drugih vjerovnika koji polažu prava na tražbinu treba prepustiti općim pravilima građanskog prava.

nog iznosa s učinkom ustupanja tražbine uz naknadu.⁸⁴ Prijenosom tražbine ovrhovoditelj se smatra namirenim u visini prenesene tražbine⁸⁵ te se istovremeno upućuje i na odgovornost ovršenika za veritet odnosno bonitet tražbine prema općim pravilima cesijskog prava.⁸⁶

S druge strane, odredbom čl. 171. st. 3. OZ propisuje se da je ovrhovoditelj na kojeg je tražbina prenesena umjesto isplate dužan tražbinu naplatiti po pravilima koja važe za tražbine prenesene radi naplate, s time da se novac polučen ostvarenjem tražbine isplaćuje izravno ovrhovoditelju.⁸⁷

Odredbe prve skupine navode na zaključak da prijenosom umjesto ispunjenja tražbina prelazi u imovinu ovrhovoditelja te da on nakon toga ima položaj koji odgovara položaju cesionara u slučaju cesije.⁸⁸ Preuzimajući ulogu cesionara, ovrhovoditelj preuzima na sebe rizik naplativosti tražbine koja mu je prenesena. Prijenos dovodi do ovrhovoditeljeva namirenja i već u trenutku prijena njogova je tražbina prema ovršeniku prestala. Hoće li se ovrhovoditelj doista i naplatiti od tog trenutka, ovisi isključivo o tome hoće li uspjeti ostvariti tražbinu koja mu je prenesena. Ovršenik mu više ne odgovara po osnovi po kojoj je pokrenut ovršni postupak.⁸⁹ Međutim, ovršenik odgovara ovrhovoditelju onako kako cedent odgovara cesionaru u slučaju cesije. To ponajprije znači da u slučaju nepostojanja zaplijenjene tražbine ili u slučaju da mu tražbina ne pripada odgovara ovrhovoditelju za veritet.⁹⁰ Premda se u

⁸⁴ Čl. 171. st. 1. OZ.

⁸⁵ Čl. 171. st. 4. OZ. Upravo u namirenju ovrhovoditelja u visini tražbine koja mu je prenesena ogleda se naknada koju "plaća" ovršeniku za ustupljenu tražbinu.

⁸⁶ Čl. 171. st. 5. OZ.

⁸⁷ Čl. 171. st. 3. OZ. To ne vrijedi jedino u slučaju iz st. 4. istog članka kad se smatra da je tražbina prenesena ovrhovoditelju radi naplate.

⁸⁸ To ne bi smjelo biti sporno. Sam OZ navodi kako prijenos ima učinak ustupanja tražbine, pa je jedino logično zaključiti da ovrhovoditelj ima položaj cesionara. Taj položaj, u krajnjoj liniji, zaslužuje i naknadom koju daje za tražbinu, a koja se ogleda u namirenju u odnosu prema ovršeniku.

Da ovrhovoditelj na kojeg je tražbina prenesena umjesto isplate ima položaj koji odgovara položaju cesionara, nesporno je i u poredbenom pravu. Za austrijsko pravo tako: Rechberger, W. H., Oberhammer, P., o. c. u bilj. 3, str. 169. Za njemačko pravo: Hartmann/Baumbach i dr., o. c. u bilj. 12, str. 1979.

⁸⁹ To dakako pod pretpostavkom da je prijenosom tražbine ovrhovoditelj namiren u cijelosti, tj. da je njegova tražbina prema ovršeniku prestala u cijelosti.

⁹⁰ *Arg. ex* čl. 171. st. 5. OZ.

Odredba čl. 171. st. 5. OZ pomalo je nespretno sročena. Naime, upravo okolnost da je tražbina prenesena na ovrhovoditelja umjesto isplate utječe na odgovornost ovršenika

odredbi čl. 171. st. 5. OZ spominje i odgovornost ovršenika za bonitet, takve odgovornosti po prirodi stvari u pravilu neće biti. Naime, prema odredbi čl. 87. ZOO odgovornost za bonitet postoji samo ako su je cedent i cesionar ugovorili, što primijenjeno na ovrhu znači da bi takvu odgovornost morali ugovoriti ovršenik i ovrhovoditelj, a vjerojatnost postojanja takvog sporazuma je malena.

Položaj koji ovrhovoditelj ima odnosno koji bi prema naravi instituta trebao imati ozbiljno se narušava odredbom čl. 171. st. 3. OZ koja upućuje na odgovarajuću primjenu pravila o naplati tražbine koja je prenesena radi naplate. Ta odredba nameće niz pitanja, a ujedno je teško odrediti njezin doseg. Prvo pitanje tiče se uopće dužnosti naplate prenesene tražbine. Naime, ako prijenos umjesto isplate ima učinke cesije, a posljedično ovrhovoditelj ima položaj cesionara, opravdano je postaviti pitanje zašto uopće propisivati da je ovrhovoditeljeva dužnost naplatiti tražbinu. Ako se ovrhovoditelj namirio u odnosu prema ovršeniku, nema nikakva razloga zadirati u njegovu slobodu da s tražbinom koju je stekao učini što želi, da je pusti da padne u zastaru, pa i da dužniku otpusti dug. Takav postupak ne šteti ni ovršeniku ni ikome drugome osim samome ovrhovoditelju. Ne bi smio biti zadatak ni ovršnog suda ni zakonodavca paziti kako će ovrhovoditelj postupati sa svojim pravima.

Daljnja pitanja tiču se određenja pravila o naplati tražbine prenesene ovrhovoditelju radi naplate koja se na odgovarajući način trebaju primijeniti i u slučaju prijenosa umjesto isplate. Znači li odredba čl. 171. st. 3. OZ da ovrhovoditelj nije ovlašten sklopiti s dužnikom nagodbu, oprostiti mu dug ili raspolagati tražbinom?⁹¹ Valjalo bi smatrati da se ta ograničenja ne odnose na ovrhovoditelja kojem je tražbina prenesena umjesto isplate jer su ona motivirana time da se ne sklapaju poslovi na teret ovršenika, odnosno time da ovrhovoditelj ne raspolaže tražbinom koja se još uvijek nalazi u imovini ovršenika. U ovom slučaju raspoložbe ovrhovoditelja, o kojim god se radilo i kakve god u sadržajnom smislu bile, ne mogu biti štetne za ovršenika jer je prijenosom tražbine ovršenik podmirio svoju tražbinu prema ovrhovoditelju u nominalnom iznosu tražbine, odnosno onako kao da je ta tražbina u potpunosti naplaćena u odnosu prema ovršenikovu dužniku.

za veritet tražbine, jer on u tom slučaju ima položaj koji odgovara položaju cedenta. Kod prijenosa radi naplate nema ovršenikove odgovornosti za veritet, jer nije riječ o cesiji, a prijenos nema ni karakter naplatnosti jer zbog prijenosa ne prestaje ovrhovoditeljeva tražbina prema njemu, pa nema osnove ni za odgovarajuću primjenu odredbi cesijskog prava o odgovornosti cedenta za veritet.

⁹¹ Analognu primjena čl. 165. st. 2. OZ.

Isti razlozi govore i protiv toga da se ovrhovoditelju onemogućuje stavljanje te tražbine u prijebaj s nekom protutražbinom koju dužnik ima prema njemu. On je stekao položaj cesionara, a prijebaj, opet, ne ide na štetu ovršenika.

Razlika u položaju ovrhovoditelja na kojeg je tražbina prenesena umjesto isplate u odnosu prema onom na kojeg je prenesena samo radi naplate navodi i na zaključak da se kod prijenosa umjesto isplate ne bi smjela primijeniti ni ograničenja vezana uz dužnikove prigovore koja vrijede u slučaju prijenosa radi naplate.⁹² Pored prigovora koje je mogao istaknuti ovršeniku, ovršenikov dužnik u slučaju prijenosa umjesto isplate može ovrhovoditelju isticati i sve prigovore koji proizlaze iz odnosa prema njemu, a može mu staviti u prijebaj i tražbine koje ima prema njemu.

Također, nema razloga ni da se ovrhovoditelja obvezuje na obavješćivanje ovršenika o tužbi jer nema neposredne štete za ovršenika ako ga se o parnici ne obavijesti.⁹³ Obavješćavanje ovršenika pretvara se u pravo ovrhovoditelja koje on može iskoristiti radi olakšanog ostvarivanja svojih prava prema ovršeniku s osnova eventualne odgovornosti za veritet, ali nema potrebe da mu se nameće takva obveza.

Konačno, ta odredba dovodi u pitanje svrhovitost cjelokupnog instituta prijenosa tražbine umjesto isplate. Naime, u situaciji kad ovrhovoditelj u okviru ovršnog postupka može birati između namirenja prijenosom tražbine radi naplate ili prijenosom umjesto isplate, prijenos umjesto isplate i tako je rezerviran za rijetke slučajeve kad taj način namirenja ima za ovrhovoditelja gospodarsko opravdanje. A prijenos umjesto isplate može imati gospodarsko opravdanje samo ako mu se u potpunosti prizna učinke cesije. Kao primjere u kojima bi ovrhovoditelji mogli dati prednost tom obliku namirenja mogu se navesti dva slučaja. Prvi, kad ovršenikov dužnik ima tražbinu prema ovrhovoditelju, pa ovrhovoditelj računa da će prijenosom umjesto isplate nastupiti pretpostavke za prijebaj (što mu u konačnici osigurava brzo namirenje tražbine prema ovršeniku), i drugi, kad je ovršenikova tražbina prema dužniku takva da ovrhovoditelj računa da će je moći naplatno dalje cedirati (pa makar i uz nešto nižu naknadu od njezina nominalnog iznosa, ali će na taj način osigurati brzu naplatu tražbine koju ima prema ovršeniku). Sve se to, međutim, ne može ostvariti ako se ovrhovoditelja na kojeg je tražbina prenesena umjesto isplate sili da tu tražbinu naplaćuje po pravilima kao da mu je prenesena radi

⁹² Nema potrebe za analognom primjenom čl. 165. st. 3. OZ.

⁹³ Analogna primjena čl. 168. OZ.

naplate, uz jedinu razliku što mu se isplaćuje izravno, a ne u sudski odnosno javnobilježnički depozit.

Zaključiti valja da institut prijenosa umjesto isplate treba *de lege ferenda* izmijeniti i uskladiti s potrebama prakse te iz OZ-a brisati odredbu čl. 171. st. 3. kao odredbu koja nije spojiva s naravi prijenosa tražbine umjesto isplate.⁹⁴ Do tada teleološki valja ograničiti njezinu primjenu samo na odredbu čl. 165. st. 1. OZ.

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Ovrha na novčanim tražbinama ovršenika u hrvatskom pravu uređena je po uzoru na austrijska rješenja, koja u osnovi odgovaraju onome kako je taj institut uređen i u drugim pravnim sustavima germanskoga kruga. Kao i u tim pravima, i u nas se ovrha u osnovi provodi pljenidbom i prijenosom ovršenikove tražbine ovrhovoditelju. Pljenidba služi osiguranju, a prijenos namirenju ovrhovoditelja. Tražbina se može prenijeti radi naplate ili umjesto isplate. Ni pljenidba ni prijenos radi naplate ne dovode do prelaska tražbine iz imovine ovršenika. Pljenidbom ovrhovoditelj stječe založno pravo, a prijenosom pravo ostvarivati zahtjev prema ovršenikovu dužniku. Samo prijenos umjesto isplate prenosi tražbinu ovrhovoditelju.

Uređenje "po uzoru" na neki pravni sustav ne znači, međutim, da su u hrvatskom pravu preuzeta i sva konkretna pravnotehnička rješenja koja se u uređenju tog instituta susreću na poredbenopravnoj razini. Pomnijom analizom rješenja hrvatskog prava može se zaključiti kako je položaj ovrhovoditelja u hrvatskom pravu slabiji negoli u pravima germanskog pravnog kruga, a čini se da za to nema posebnog opravdanja. Posebno se to odnosi na položaj ovrhovoditelja u fazi prijenosa. Prenosi li mu se tražbina samo radi naplate, ovrhovoditelj ne stječe ovlast sam naplatiti tražbinu, već se mora namirivati iz pologa. Prenosi li mu se tražbina umjesto isplate, za tražbinu daje protuvrijednost u punom njezinu iznosu, a ujedno mu se odriče pravo da njome slobodno raspolaže. Nadalje, položaj ovrhovoditelja u hrvatskom pravu nepovoljniji je i zato što ga se ograničava na to da ovrhu ostvaruje samo pljenidbom i prijenosom. OZ, za razliku od drugih prava germanskog pravnog kruga, ne predviđa

⁹⁴ Treba istaknuti da se odgovarajuća odredba ne susreće u poredbenopravnim sustavima germanskog pravnog kruga.

mogućnost da se ovrhovoditelj namiri iz vrijednosti tražbine što bi se moglo ostvariti u slučaju prodaje tražbine u ovršnom postupku ili mogućnošću njezina ustupanja umjesto isplate, ali po cijeni različitoj (nižoj ili višoj) od iznosa ustupljene tražbine. Time se, ujedno, ne prihvaća položaj koji tražbine imaju u sustavu građanskog prava.

Detaljna analiza instituta pokazuje i određene unutarnje proturječnosti instituta, koje su dijelom naslijeđene iz Zakona o izvršnom postupku, a dijelom su posljedica promjena u hrvatskom pravnom sustavu. Sve to navodi na zaključak da bi zakonska intervencija kojom bi se zahvatio institut ovrhe na novčanim tražbinama ovršenika bila dobrodošla.

Tom zgodom valjalo bi predvidjeti da se ovrha na novčanim tražbinama može, u posebno opravdanim slučajevima, provesti i na drukčiji način, a ne samo pljenidbom i prijenosom. Pored toga, trebalo bi dati ovlast ovrhovoditelju kojem je tražbina prenesena radi naplate da je izravno naplaćuje od ovršenika, čime bi se institut uskladio s načinom kako se ovrha provodi i na drugim novčanim tražbinama (primjerice, na plaći odnosno na tražbinama po računu kod banke). Također, valjalo bi izmijeniti odredbu čl. 156. OZ o prednosnom redu i prepustiti da se o prednosnom redu založnih prava odlučuje po pravilima građanskog prava. Konačno, trebalo bi brisati odredbu čl. 171. st. 3. OZ kojom se narušava smisao instituta prijenosa umjesto isplate.

Pored navedenih izmjena, za koje se čini da bi ih trebalo ugraditi, moguće je pri izmjeni institut doraditi i tako da se postojeće nejasnoće ne moraju otklanjati tumačenjem. Naposljetku, pri eventualnoj izmjeni instituta moguće je razmisliti i o tome da se ojača položaj ovrhovoditelja kojem je tražbina prenesena samo radi naplate. Time bi se ovrha na novčanoj tražbini ovršenika učinila efikasnijom, što u konačnici i jest cilj ovršnog prava, pod uvjetom da se time pretjerano ne ugrožava ovršenikov položaj.

Summary

Hrvoje Markovinović *

DISTRESS ON MONEY CLAIMS

The author discusses the distress on money claims starting from the object of distress and determination of potential money claims. Special attention is paid to future claims and the effect of earlier disposal on the possibility to carry out distress. Effects of individual distress actions are also discussed, such as confiscation and the transfer for the purposes of collection or as a substitute for payment. Some internal contradictions of the institute are discussed and modifications which could eliminate the existing defects are suggested de lege ferenda.

Key words: distress, money claims, confiscation, transfer to effectuate payment, transfer as a substitute for payment

Zusammenfassung

Hrvoje Markovinović **

ZWANGSVOLLSTRECKUNG IN GELDFORDERUNGEN

Es wird die Zwangsvollstreckung in Geldforderungen erörtert. Der Ausgangspunkt der Betrachtung ist dabei der Vollstreckungsgegenstand und die Bestimmung der in Frage kommenden Geldforderungen. Besondere Aufmerksamkeit wird künftigen Forderungen geschenkt sowie der Auswirkung früherer Verfügungen auf die Möglichkeit, die Zwangsvollstreckung durchzuführen. Weiterhin werden die Wirkungen einzelner Vollstreckungshandlungen untersucht, nämlich der Pfändung sowie der Übertragung zwecks Befriedigung beziehungsweise statt Auszahlung. Es werden bestimmte innere Widersprüche des Instituts festgestellt und Änderungen de lege ferenda vorgeschlagen, die die festgestellten Mängel beseitigen könnten.

Schlüsselwörter: Zwangsvollstreckung, Geldforderung, Pfändung, Übertragung zwecks Befriedigung, Übertragung statt Auszahlung

* Hrvoje Markovinović, Ph. D., Higher Assistant, Faculty of Law, University of Zagreb, Trg maršala Tita 14, Zagreb

** Dr. Hrvoje Markovinović, Ober-Assistent an der Juristischen Fakultät in Zagreb, Trg maršala Tita 14, Zagreb